MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

Tematyka

Program dotyczy realiów polityki wewnętrznej i międzynarodowej współczesnej Brazylii ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań historycznych oraz kulturowych.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/IrEe-Nbn044
- zwiastun programu: https://youtu.be/fJRuF7dYYcc

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania mapy Ameryki Południowej oraz ściślej mapy Brazylii z podziałem na regiony oraz informacjami o demografii oraz poziomie rozwoju gospodarczego poszczególnych regionów.

W następnej części wprowadzenie prowadzącego dotyczące potencjału gospodarczego Brazylii wraz z PKB, dynamiką wzrostu oraz strukturą gospodarki. Warto zwrócić również uwagę na główne kierunki wymiany handlowej Brazylii.

Syntetyczne wprowadzenie do historii Brazylii, szczególnie od uzyskania niepodległości w pierwszej połowie XIX wieku i uchwaleniu republiki w 1889 roku. Przy okazji omawiania dwudziestowiecznej historii warto zwrócić uwagę na kontekst, przyczyny i przebieg dyktatury wojskowej 1964-1985.

W następnej części zajęć proponuje się zainicjowanie swobodnej dyskusji na temat potencjalnego znaczenia Brazylii na arenie międzynarodowej i jej potencjału do odgrywania aktywnej roli w światowej polityce.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

Część 1/3:
Początek kadencji

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–17:43)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Co możemy powiedzieć o stosunku prezydenta Luli do wojny w Ukrainie? Z czego stosunek taki wynika?
2. Co odróżnia postawę Brazylii od Indii jeśli chodzi o kwestię wojny w Ukrainie?
3. Dlaczego Brazylia na arenie międzynarodowej mówi i postuluje aby Chiny odgrywały istotniejszą rolę? Dlaczego Chiny są dla Brazylia istotne?
4. Co to było *Cobra Fumantes*? Skąd taka nazwa?
5. W przypadku jakich konfliktów na skalę światową Brazylia angażowała się wojskowo? Jaki był kontekst i motywacje tego zaangażowania?
6. Po prawej zdjęcie prezydenta Brazylii rządzącego w czasie II wojny. Kto to i jaką postawę w stosunku do hitlerowskich Niemiec przed i w czasie wojny prezentował ten polityk? Jakie było podłoże i kontekst takiej postawy?

[1]

Logo Brazylijskiego Korpusu Ekspedycyjnego (Cobras Fumantes)

[3]

Prezydent Brazylii, Getúlio Vargas, 1930

[2]

Artyleria brazylijska na Linii Gotów, 1944

7. Na czym w dyplomacji brazylijskiego polegała i polega koncepcja równoodległości?
8. Jaką koncepcję prowadzenia polityki międzynarodowej prezentuje prezydent Lula?
9. Jak można ocenić koncepcję aktywnego niezaangażowania we współczesnej polityce? Czy takie pozycjonowanie się może przynieść korzyści?
10. Czy Brazylia historycznie była krajem ekspansjonistycznym?
11. Jaka była rola Brazylii podczas interwencji w Dominikanie w 1966 roku?
12. Czy Brazylia jest krajem jednolitym narodowościowo?

[4]

Michel Temer, prezydent Brazylii w latach 2016 – 2018

Część 2/3:
Droga Luli do władzy

Emisja drugiej części programu: **(17:44–31:29)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Z której części Brazylii pochodzi Lula? Czym się charakteryzuje ten region i jakie to mogło mieć konsekwencja dla tego jak Lula ukształtował się jako polityk?
2. Co w brazylijskiej polityce XX wieku oznaczało określenie polityki „kawy z mlekiem". Jak się tu wpasowywał Lula?
3. Jakie były początki kariery społeczno-politycznej Luli?
4. Na powyższym zdjęciu współczesny brazylijski polityk. Kto to i jaki urząd piastował w Brazylii?
5. Jaki ustrój polityczny panował w Brazylii w latach młodości Luli? Jak tamta rzeczywistość wpłynęła na ukształtowanie się jego postaw?
6. W których latach mieliśmy do czynienia w Brazylii w dyktaturą wojskową?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

7. Na zdjęciu poniżej widać prezydenta Lulę, któremu brakuje małego palca u ręki. W jakich okolicznościach go stracił?

8. Na zdjęciu obok osoba (krewny), która miała bardzo duży wpływ na rozwój kariery politycznej Luli. Kto to i jaki profil ideologiczny prezentował?

9. Z czego wynikało, że w przypadku wielu partii w Ameryce Południowej elementy komunistyczne, marksistowskie były silne?

10. Kiedy Lula został pierwszy raz wybrany na prezydenta Brazylii? Obok zdjęcie z inauguracji.

11. Czym charakteryzowała się tzw. „stracona dekada" w Ameryce Łacińskiej, między innymi w Brazylii, i jaki to był okres?

[5]

Czołgi na ulicach Rio de Janeiro, 1968

[7] Frei Chico da Silva, brat Luli w wywiadzie dla TV247

[6] Prezydenci Argentyny I Brazylii. U Luli da Silvy widoczny brak małego palca w lewej dłoni, 2023

[8] Inauguracja prezydencka Luli da Silvy w 2003 r

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

12. Jak zmienił się wizerunek Luli na przełomie XX i XXI wieku? W jaki sposób ta zmiana pozwoliła mu zwyciężyć w wyborach?

13. Grafika obok przedstawia logo znanego programu społecznego forsowanego przez prezydenta Lulę. Co to za program i jakie było jego znaczenie dla rozwoju Brazylii?

14. Na czym polegał i z czym wiązał się sukces rządów prezydenta Luli podczas pierwszego okresu rządów (2003-2010)? Co powodowało, że miał on cały czas bardzo duże poparcie społeczne?

15. Na zdjęciu wybitny brazylijski polityk, poprzednik prezydenta Luli. Kto to?

[9]

Logo programu Bolsa Familia

[10]

Fernando Henrique Cardoso, prezydent Brazylii, 1999

Część 3/3:

Brazylia – kraj pęknięć

Emisja trzeciej części programu: **(31:30–47:26)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Dlaczego o współczesnej Brazylii mówi się jako o kraju wielu pęknięć?

2. W czym podobne były wydarzenia, które miały miejsce w Brazylii 8 stycznia 2023 i w USA 6 stycznia 2021 roku?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

3. Kto był poprzednikiem Luli rządzącym w Brazylii do końca 2022 roku? Jak zachował się po przegraniu wyborów?
4. Czego chcieli i co postulowali zwolennicy przegranego w ostatnich wyborach i odchodzącego prezydenta? Dlaczego często przytaczano w tym przypadku rok 1964? Co się wtedy wydarzyło?
5. Czy istnieje coś takiego jak tożsamość brazylijska? Jeżeli tak, to jaka? Jeżeli nie, to jakie to ma konsekwencje?

[11] Jair Bolsonaro ze zwolennikami

6. Jak wyglądają przemiany w strukturze religijnej Brazylii?
7. Co różni politykę prezydenta Luli i jego poprzednika - Jaira Bolsonaro, jeżeli chodzi o kwestie ochrony środowiska i podejście do ludności rdzennej?
8. Kto jako pierwszy dotarł do Brazylii w czasach odkryć geograficznych i jakie to ma konsekwencje dla miejsca Brazylii we współczesnym świecie a głównie w Ameryce Łacińskiej?

[12] Pedro Álvares Cabral przybywa do brazylijskiego wybrzeża w 1500 r., obraz Obraza Pereiry da Silvy

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Luiz Inácio Lula da Silva (znany potocznie jako Lula) – polityk brazylijski o korzeniach związkowych związany z Partią Pracujących. Prezydent Brazylii w latach 2003-2011 oraz ponownie od 2023 roku. W 2017 roku, w trakcie kampanii prezydenckiej, w której brał udział, został skazany w sprawie o korupcję, co spowodowało jego wycofanie się z wyścigu o fotel prezydencki. W 2021 roku wyrok został unieważniony.

Cobra fumantes (Palące Węże) – potoczna nazwa Brazylijskiego Korpusu Ekspedycyjnego, będącej częścią brazylijskich sił zbrojnych formacji, która została desygnowana do walk w Europie po stronie aliantów podczas II wojny światowej, głównie podczas wyzwalania Włoch w latach 1944-1945. Korpus liczył około 25 tysięcy żołnierzy, głównie piechoty. Brazylia podczas II wojny światowej była jedynym krajem latynoamerykańskim, który wysłał swoje siły zbrojne do walki w Europie.

Getúlio Vargas – polityk brazylijski związany w późniejszym okresie swej działalności politycznej z założoną przez siebie Brazylijską Partia Pracy piastujący stanowisko Prezydenta Brazylii w latach 1930-1945 oraz 1951-1954. Doszedł do władzy w wyniku antykomunistycznego zamachu stanu w roku 1930. W latach 30-tych sympatyzował z systemami autorytarnymi i faszystowskimi w Europie oraz wprowadzał rządy przypominające rządy dyktatorskie, autorytarne nawet ze znamionami totalitaryzmu. Podczas II wojny dokonała się pewna zmiana prowadzonej przez niego polityki – wprowadził Brazylię do II wojny światowej po stronie aliantów a w polityce wewnętrznej, stopniowo, pod naciskami społecznymi dokonywał zmian w stronę liberalizacji życia politycznego oraz w pewnym stopniu akceptował niektóre wartości lewicowe ciągle pozostając zwolennikiem promocji gospodarki narodowej i uniezależniania jej od wpływów. Mimo tego jednak został odsunięty od władzy tuż po zakończeniu wojny. Powrócił na stanowisko prezydenta w 1951 i pełnił funkcję do swej samobójczej, spowodowanej najprawdopodobniej niemożnością zapobieżeniu kolejnemu kryzysowi politycznemu, śmierci w 1954 roku.

Jair Bolsanero – polityk brazylijski, były wojskowy. Związany z Partią Demokratyczno-Chrześcijańską, potem Partią Socjalliberalną a następnie Partią Liberalną. W wyniku kampanii prezydenckiej, podczas której został przeprowadzony zamach na jego życie, został wybrany na stanowisko prezydenta na kadencję 2019-2023.

Michel Temer – polityk brazylijski związany z partią Brazylijski Ruch Demokratyczny. W roku 2011 po zwycięstwie Dimy Rousseff w wyborach prezydenckich objął u jej boku urząd wiceprezydenta. W 2016 roku w wyniku skandali korupcyjnych i impeachmentu prezydent Rousseff objął urząd prezydenta, który pełnił do wyborów w 2018 roku, w których ze względów na ciążące również na nim zarzuty nie mógł startować.

Bolsa Familia – wielkoskalowy program społeczny mający wspomagać brazylijskie rodziny i pomóc w walce z ubóstwem. Program został stworzony w 2003 roku podczas pierwszej kadencji prezydenta Luli da Silvy będąc w pewnej mierze konsolidacją i rozwinięciem zapoczątkowanych przez poprzedniego prezydenta Cardoso kilku programów socjalnych. Celem programu jest transfer pieniędzy do biednych rodzin brazylijskich pod warunkiem, że dzieci z tych rodzin będą uczęszczać do szkół i będą podlegać szczepieniom. Program okazał się dużym sukcesem doprowadzając zarówno do znacznego spadku poziomu ubóstwa jak również do podniesienia poziomu skolaryzacji i wykształcenia wśród młodzieży. Sukces programu spowodował, że wzorowano się na nim w wielu miejscach świata.

Fernando Henrique Cardoso – polityk związany z Brazylijską Partią Socjaldemokratyczną, Prezydent Brazylii w latach 1995-2001, pierwszy prezydent kraju wybrany na drugą kadencję pod rząd. Oprócz działalności politycznej znany również ze swej działalności naukowej jako wybitny socjolog i politolog zajmujący się w swoich badaniach i pracy uniwersyteckiej między innymi teorią zależności oraz kwestiami nierówności społecznych.

Dilma Rousseff – polityk związana z Partią Pracujących. W czasach dyktatury wojskowej (po 1964 roku) więziona i represjonowana opozycjonistka. W okresie pierwszych rządów prezydenta Luli członkini jego gabinetu – najpierw jako minister a następnie jako szefowa Gabinetu Prezydenta. W wyborach 2010 jako namaszczona kontynuatorka prezydenta Luli została wybrana na urząd prezydenta. W 2014 roku została wybrana na drugą kadencję. W 2016 roku w wyniku przeprowadzenia zarówno w Izbie Deputowanych jak i Senacie Brazylii procedury impeachmentu (formalnie związanej z nieprawidłowościami w rządzeniu, choć w tle pozostawały również kwestie związane z potencjalnym udziałem w skandalu korupcyjnym) została odwołana z urzędu.

2. Cele dydaktyczne:

- Rozszerzenie poziomu wiedzy dotyczącej współczesnej pozycji międzynarodowej Brazylii (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Poszerzenie wiedzy dotyczącej realiów polityki wewnętrznej Brazylii (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Wyposażenie w umiejętności oceny sytuacji międzynarodowej (odniesienie do PRK P6S_UW)
- Wyposażenie w umiejętności analityczne dotyczące polityki i rywalizacji politycznej, zwłaszcza w odniesieniu do kultury u tradycji politycznej krajów Ameryki Południowej (odniesienie do PRK P6S_UW)

3. Zalecana literatura:

M. Sawicka, *Brazylia w systemie międzynarodowym: role średniego mocarstwa nowego typu*, Universitas 2020

M. Sawicka, *Brazylijskie wybory prezydenckie 2010 roku*, Ameryka Łacińska 2(72) 2011

M. Sawicka, *Brazylijska polityka zagraniczna za czasów prezydentury Luiza Inácia Luli da Silvy*, Ameryka Łacińska 21 1(79) 2013

M. Sawicka, *W poszukiwaniu status międzynarodowego: brazylijskie akty ekologicznego wandalizmu*, Ameryka Łacińska 30 3(117) 2022

A. Błoch, *Wolni i Zniewoleni. Głosy grup podporządkowanych w historii imperium portugalskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2022

A. Błoch, M. Vallada Lemonte, *Introduction to the Meteoric Political Rise of Brazilian President Jair Bolsonaro under a crisis of Brazilianness*, Ameryka Łacińska 4, 2022

A.W. Pereira, *Modern Brazil: A Very Short Introduction*, Oxford University Press 2020

H.S. Klein, F. Vidal Luna, *Modern Brazil: A Social History*, Cambridge 2020

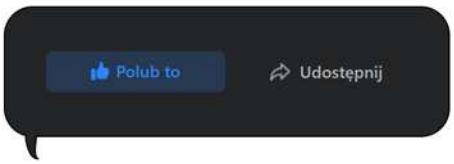
L. Da Ros, M.M. Taylor, *Brazilian Politics on Trial: Corruption and Reform Under Democracy*, Lynne Rienner Publishers 2022

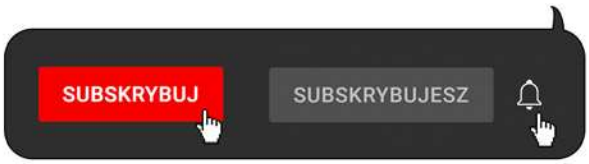
Routledge Handbook of Brazilian Politics, red. B. Ames, Routledge 2020

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 21: Brazylia: pęknięty kraj, problemy Amazonii

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Logo Brazylijskiego Korpusu Ekspedycyjnego (Cobras Fumantes), https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brazilian_Expeditionary_Forces_insignia_(smoking_snake).svg str.2

[2] Artyleria brazylijska na Linii Gotów, 1944 File:Brazilian Artillery, Gothic Line WWII.jpg - Wikimedia Commons str.2

[3] Prezydent Brazylii, Getúlio Vargas, 1930, File:Getúlio Vargas - retrato oficial de 1930.JPG - Wikimedia Commons str.2

[4] Michel Temer, prezydent Brazylii w latach 2016 – 2018, aut. Beto Barata/PR Michel Temer (foto oficial) - Michel Temer - Wikipedia (lic. CC Attribution 2.0 Generic) str.3

[5] Czołgi na ulicach Rio de Janeiro, 1968, File:Tanques ocupam a Avenida Presidente Vargas, 1968-04-04.jpg - Wikimedia Commons str.4

[6] Prezydenci Argentyny I Brazylii. U Luli da Silvy widoczny brak małego palca w lewej dłoni, 2023, aut. Palácio do Planalto File:01.01.2023 - Cumprimentos dos chefes de Estado e de Governo - 52622388958.jpg - Wikimedia Commons (lic. CC Attribution 2.0 Generic) str.4

[7] Frei Chico da Silva, brat Luli w wywiadzie dla TV247, YT/TV247, Frei Chico: irmão de sangue e irmão de luta de Lula (fair use) str.4

[8] Inauguracja prezydencka Luli da Silvy w 2003 r., aut. Marcello Casal Jr./ABr Inauguration of Luiz Inácio Lula da Silva in 2003 - Category:Luiz Inácio Lula da Silva 2003 presidential inauguration - Wikimedia Commons (lic. CC Attribution 3.0 Brazil) str.4

[9] Logo programu Bolsa Familia, File:Logo Bolsa Familia.svg - Wikimedia Commons str.5

[10] Fernando Henrique Cardoso, prezydent Brazylii, 1999, aut. Agência Brasil File:Fernando Henrique Cardoso (cropped).jpg - Wikimedia Commons (lic. CC Attribution 3.0 Brazil) str.5

[11] Jair Bolsonaro ze zwolennikami, aut. Foto: Alan Santos/PR File:25 11 2020 Encontro com investidores promovido pelo Grupo Voto (50645475667).jpg - Wikimedia Commons (lic. CC Attribution 2.0 Generic) str.6

[12] Pedro Álvares Cabral przybywa do brazylijskiego wybrzeża w 1500 r., obraz Obraza Pereiry da Silvy, File:Desembarque de Pedro Álvares Cabral em Porto Seguro em 1500 by Oscar Pereira da Silva (1865–1939).jpg - Wikimedia Commons str.6